

Recull de recursos

Biodiversitat

Nova edició setembre 2014

Us presentem...

- **Lectures bàsiques**
Per començar
- **Lectures d'aprofundiment**
Per qui vulgui saber-ne més
- **Llibres per a infants i joves**
Fins als 16 anys
- **Materials didàctics**
Per a tothom
- **Audiovisuals i material multimèdia**
Imatges i paraules
- **Webs**
Guia per a navegants
- **Activitats i visites**
Amb indicació dels nivells educatius
- **Exemples de com posar-s'hi**
Mans a la feina!
- **Altres adreces d'interès**

>> Lectures bàsiques

Arbres a la poesia catalana.

J. Bigues, M. V. Solina (eds.). València: 3i4, 2007.
Antologia que reuneix 72 poemes, compostats per 28 poetes, que trenen una xarxa entre la literatura i la botànica.

Aula d'ecologia: cicle de conferències 2012.

Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions, 2013.

Recull els resums de les ponències del dissetè cicle de conferències de l'Aula d'Ecologia en 2012 on es van tractar temes diversos relacionats amb qüestions ambientals. Hi són disponibles les edicions electròniques de les anteriors edicions al [CBAB](#) (Catàleg Col·lectiu de les Biblioteques de l'Ajuntament de Barcelona).

Bertrand, B.; Collaert, J. P.; Petiot, E.

Plantas para curar plantas.

Navarra: La Fertilidad de la Tierra, 2008.

Llibre molt pràctic que ajuda a tractar sense química els problemes de fongs, insectes i malalties més comuns presents en qualsevol tipus de cultiu (hortalisses, fruiters, plantes de jardí i d'interior, etc.).

La biodiversitat des de la Fàbrica del Sol [en línia].

Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012 [Consulta: 14-03-2014]. Disponible a:

http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgisirsi/x/0/0/57/520/BAB_10690?user_id=CATALA.

Quadern per observar i identificar la biodiversitat present a l'equipament ambiental de la Fàbrica del Sol i del Parc de la Barceloneta a la ciutat de Barcelona. Inclou definicions, informació destacada i eines per identificar diferents espècies de fauna i flora realitzant un itinerari per aquests dos espais.

Edificis i biodiversitat [en línia].

Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Medi Ambient. Paisatge Urbà, [2010] [Consulta: 14-03-2014]. Disponible a:

http://w110.bcn.cat/MediAmbient/Continguts/Vectors_Ambientals/Animals_i_biodiversitat/Documents/Fitxers/TRIPTIC_Consells_Biodiversitat%20Urbana.pdf.

Document que recull consells per potenciar la biodiversitat urbana. Conté fotografies i informació descriptiva que ajuden a identificar les principals espècies animals presents a la ciutat.

Fauna de Barcelona [en línia]: **amfibis, rèptils i mamífers.**

Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Àrea de Medi Ambient, 2010 [Consulta: 17-03-2014]. Disponible a:

http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgisirsi/x/0/0/57/520/8645?user_id=CATALA.

Guia que vol ser un instrument per ajudar a reconèixer el patrimoni natural de Barcelona, a viure la natura a la ciutat, i a conservar la vida a la Terra. En recomanem altres títols de la col·lecció 'Guies d'educació ambiental':

- *Compostatge* (només disponible en paper).

- [De la ciutat a la natura](#).

- [Jardineria sostenible.](#)
- [Els animals de companyia.](#)
- [Ocells de Barcelona.](#)
- [Les platges i el litoral de Barcelona.](#)
- [Fes-te amics dels boscos.](#)
- [Els corredors verds urbans: exemples i criteris de disseny.](#)

Fernández, A.

Animals de ciutat [en línia]: **així s'adapten a nosaltres.** Barcelona: CREA, octubre 2013 [Consulta: 17-03-2014]. Disponible a: <http://blog.creaf.cat/mitjans/animals-de-ciutat-aixi-sadapten-a-nosaltres/>.

Article que tracta com els entorns urbans alberguen moltes espècies que s'han adaptat amb canvis ràpids i sorprenents.

Munari, B.

Drawing a tree. Mantova: Corraini, 2004.

Una incitació a mirar de prop l'estructura dels arbres, i dibuixar-los.

Red de Centros de Información y Documentación Ambiental.

Guía de recursos [en línia]: **agricultura urbana, huertos urbanos, huertos escolares.** [Madrid]: RECIDA, 2014 [Consulta: 06-03-2014]. Disponible a: http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/BAB_13034?user_id=CATALA.

Guia que recull una selecció de materials i recursos sobre agricultura urbana i periurbana, horts urbans i horts escolars de diferents centres de documentació ambientals que hi formen part de *Red de Centros de Información y Documentación Ambiental* ([RECIDA](#)).

Ruhí, A.

Natura al teu jardí: guia pràctica per conèixer i acollir la fauna propera. Figueres: Brau, 2007.

Llibre pràctic amb consells i propostes per afavorir i atraure espècies animals que poden compartir el seu espai amb l'activitat humana planificant l'aprofitament del nostre entorn i convertir-lo en un espai més natural.

Solé, J.

L'hort escolar [en línia]: **guia pràctica d'horticultura ecològica.** Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Sector de Serveis Urbans i Medi Ambient. Direcció de Programes Ambientals, 2006 [Consulta: 06-03-2014]. Disponible a: http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/BAB_10692?user_id=CATALA.

Guia per iniciar o donar continuïtat a projectes d'hortos escolars. La singularitat d'aquesta guia prové del fet que amplia la perspectiva integrant les feines pròpies d'un hort amb els aprenentatges que se'n poden derivar a l'aula i als laboratoris. Recomanem consultar l'annex a la guia publicat posteriorment sota el títol [L'hort i el jardí als balcons i terrats escolars.](#)

>> Lectures d'aprofundiment

Álvarez, D.; González, I.

Bancos de hàbitat [en línia]: **una solució de futuro.**

Madrid: Ecoacsa Reserva de Biodiversidad, 2012 [Consulta: 19-03-2014]. Disponible a:

http://www.mercadosdemedioambiente.com/docs/100_doc_96892140.pdf

L'objectiu bàsic dels bancs d'hàbitat és aconseguir que, malgrat els danys inevitables que es produeixen al medi ambient com a conseqüència del desenvolupament, aquests puguin ser compensats de manera efectiva aconseguint un equilibri que eviti la contínua degradació de la biodiversitat.

Andreu, J., et al.

Les espècies exòtiques de Catalunya [en línia]: **resum del projecte EXOCAT 2012.** [Barcelona]: CREA, Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural, 2012 [Consulta: 25-03-2014]. Disponible a:

http://www20.gencat.cat/docs/DAR/MN_Medi_natural/MN10_Fauna_salvatge_autoctona/Fauna_invasora_medio_natural/EXOCAT_2012_def.pdf.

Publicació sobre el projecte EXOCAT, un dels projectes de recerca més complets i exhaustius sobre el caràcter invasor de les espècies exòtiques a Catalunya impulsat pel Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya, i coordinat pel CREA.

Araújo, J., et al.

Biodiversidad en España. Madrid : Fundación Biodiversidad ; Barcelona : Lunwerg, cop. 2010.

Obra que recull una selecció de fotografies artístiques de la natura present a Espanya. Van acompanyades de textos que ajuden a descobrir la gran varietat de flora i fauna present en els boscos i les muntanyes.

Bueno, M.

Cómo hacer un buen compost: manual para horticultores ecológicos. Estella: La Fertilidad de la Tierra, 2012.

El contingut s'estructura en quatre parts, de les quals la primera és la més teòrica. A la segona i tercera part, les més pràctiques, es descriuen les bases i els passos a seguir per a realitzar un bon compost i quins tipus trobem a la pròpia natura. La darrera part recull exemples i bones pràctiques.

Els espais urbans: manual de gestió d'hàbitats per a la fauna vertebrada.

Barcelona: Diputació de Barcelona. Direcció de Comunicació, Obra Social "La Caixa", 2012.

Ofereix un conjunt de mesures tècniques, a escala constructiva, urbanística i de gestió dels habitatats, per a la preservació i millora de les poblacions d'espècies de fauna vertebrada associades als espais més humanitzats, tant urbans com rurals.

El estado de los bosques del mundo 2012 [en línia].

Roma: Organización de las Naciones Unidas para la Alimentación y la Agricultura, 2012 [Consulta: 10-03-2014].

Disponible a:

<http://www.fao.org/docrep/016/i3010s/i3010s.pdf>.

Informe bianual publicat com a font de consulta en relació amb les polítiques i investigacions realitzades amb els boscos. En aquesta 10a edició es desenvolupa com els boscos, l'activitat forestal i els productes forestals contribueixen de forma decisiva al desenvolupament sostenible.

Estudi d'espècies invasores a la ciutat de Barcelona i proposta d'espècies alternatives [en línia].

Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Hàbitat Urbà, 2014 [Consulta: 14-03-2014]. Disponible a:

http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgisirsi/x/0/0/57/520/BAB_13307?user_id=CATALA.

Document en el qual es presenta el treball realitzat per l'Ajuntament de Barcelona des del 2008 als espais verds de la ciutat que identifica les espècies invasores i presenta una proposta d'ús d'espècies alternatives a efectes preventius.

Gabancho, P.

Pla del Verd i la Biodiversitat de Barcelona 2020 [en línia]:

resum. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Hàbitat Urbà. Medi Ambient i Serveis Urbans, 2013 [Consulta: 14-03-2014]. Disponible a:

http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgisirsi/x/0/0/57/520/11613?user_id=CATALA.

Resum del *Pla del Verd i la Biodiversitat de Barcelona*, instrument estratègic que defineix els reptes, objectius i compromisos del govern municipal en relació a la conservació del verd i de la diversitat biològica i a com la població els coneix, en gaudeix i en té cura. Disponible al catàleg la [versió completa del Pla](#).

Gestió de l'arbrat viari de Barcelona [en línia].

Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Hàbitat Urbà, 2011 [Consulta: 18-03-2014]. Disponible a:

http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgisirsi/x/0/0/57/520/BAB_11506?user_id=CATALA.

Aquest document pretén destacar el paper que tenen els arbres de la ciutat, especialment en el context actual de canvi climàtic, i explicar com es gestionen per obtenir-ne més beneficis. S'inclouen els principis sobre els quals es fonamenta la gestió de l'arbrat viari a Barcelona: la sostenibilitat, la creació d'un paisatge divers i identitari, i una gestió segura i eficient.

Gestión empresarial de la biodiversidad.

[Madrid]: Fundación Global Nature, [2012].

Resumeix els continguts d'un estudi sobre el binomi empresa i biodiversitat a Espanya, realitzat per la Fundació Global Nature amb assistència tècnica d'Acciónatura dins el programa *Empleaverde*.

Labèrnia, C.; Borràs, A.

Pautas per a la tria sostenible de fusta en elements urbans [en línia].

Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

Àrea d'Hàbitat Urbà, 2012. 80 p. [Consulta: 14-03-2014].

Disponible en:

http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgisirsi/x/0/0/57/520/BAB_11788?user_id=CATALA.

Es presenten els avantatges de l'ús de la fusta com a material ecològic, la seva certificació de qualitat ambiental, tipologia i requisits per a la seva utilització, la seva durabilitat i els procediments de tractament. Es detalla una relació dels elements urbans més usuals presents a la ciutat de Barcelona fets amb aquest material noble.

Mayor, X.

Connectivitat ecològica: elements teòrics, determinació i aplicació: importància de la connectivitat ecològica com a instrument de preservació de l'entorn i d'ordenació del territori a Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible, 2008.

Parés, M.

Guia de natura de Barcelona: aproximació a la història de la natura a la ciutat. Bellaterra: Ajuntament de Barcelona, Lynx, 2006.

Publicació que ajuda al lector a entrar en el món de la natura en el medi urbà, considerat aquest com un tot en el que es barreja l'entorn construït i la vida humana amb la flora i la fauna espontànies i amb les plantes de jardineria, com a resultat de la història de la ciutat.

Pausas, J. G.

Incendios forestales: una visión desde la ecología. Madrid: CSIC, Los Libros de la Catarata, 2012.

Publicació on es tracta una visió menys negativa sobre els incendis si tenim en compte que aquests formen part de la natura i que han modelat la diversitat dels ecosistemes durant milions d'anys.

Reptes per preservar els boscos madurs a Catalunya.

Barcelona: Institució Catalana d'Història Natural ; Girona: Associació Silene, 2013.

Aportacions i conclusions de les "Segones Jornades sobre boscos madurs a Catalunya", celebrades el mes d'abril de 2013 a l'Escola de Capacitació Agrària i Forestal de Santa Coloma de Farnés.

Rueda, S.

El verd urbà: com i per què? Un manual de ciutat verda.

Barcelona: Fundació Territori i Paisatge de l'Obra Social de Caixa Catalunya, 2007.

Obra adreçada fonamentalment als agents responsables de la planificació territorial, amb un èmfasi concret en el planejament urbà i dels espais verds en general. També adreçat a tots els altres agents de la xarxa social i política de les ciutats, interessats per la temàtica dels espais públics.

El valor de la biodiversitat. Medi Ambient, tecnologia i cultura [en línia].

2010, núm. 47. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1991- [Consulta: 19-03-2014]. Disponible a:

<http://www.gencat.cat/mediamb/publicacions/Memories/Revista/47.pdf>.

Monogràfic sobre biodiversitat de la revista *Medi ambient, tecnologia i cultura*.

>> Llibres per a infants i joves

Boada, M.; Boada, A.

La meva primera guia d'arbres. Barcelona: La Galera, 2009.

A partir de 10 anys. Guia molt completa amb informació que respon a les principals qüestions bàsiques que cal saber per estudiar els arbres (definició, classificació, quines són les diferents parts, el metabolisme i el funcionament d'aquests éssers vius). Conté fitxes identificatives i informatives dels principals usos de les espècies més conegudes, i on es poden trobar.

Brown, P.

El jardí curiós. 3a ed. Barcelona: Takatuka, 2013.

A partir de 5 anys. Història d'un nen - habitant d'una ciutat grisa - que decideix ajudar a fer créixer un petit jardí que es troba en una via de tren abandonada. Amb el pas del temps el jardí va guanyant terreny per tota la via i altres llocs insòlits, que gràcies a l'aparició de nous jardiniers, van transformant tota la ciutat.

Cho, S.

El jardí subterrani. Barcelona: Thule, 2007.

El protagonista, el Sr. Moss, és una persona molt senzilla, amb una sensibilitat que li fa sentir-se feliç a la seva feina i curar per la felicitat dels altres. El dia en que s'adona que a l'estació de metro que ell neteja fa pudor, plantarà un jardí que florirà fins a la superfície i inundarà de fragància els túnels i la ciutat sencera.

Choud, B.

Adiós manoplas. [S.l.]: Kókinos, 2011. 34 p.

A partir de 6 anys. Conte infantil que narra la història d'un nen que abandona la seva mascota però descobreix que no li serà tan fàcil desfer-se d'ella. Una lectura per a conscienciar als nens i nenes sobre la tinença d'animals de companyia.

Cicles vitals. Barcelona: Edebé, 200-.

A partir de 3 anys. Col·lecció de llibres temàtics il·lustrats per observar amb els més petits el cicle vital d'una planta o un animal, per exemple, un tomàquet, una maduixa, una marieta, un hámster, etc.

Contes de boscos

P. Bayés (il.). Barcelona: Mediterrània, 2011.

Per a totes les edats. Recull dels quinze contes guanyadors de la vuitena edició del **Premi Pilarín Bayés de contes escrits per nens i nenes** de centres educatius d'arreu de Catalunya. *El bosc encantat* de cicle inicial, *L'arbre dels botons* de cicle mitjà i *Història d'un tamarro* de cicle superior són algunes de les històries que es presenten.

Delgado, J. F.

Els eriçons i la terra fosca. Barcelona: Lynx, 2009.

A partir de 7 anys. En Pinxo és un eriçó comú que viu amb la seva família i, al ser tant inquiet i deductiu, no es pot estar d'anar a investigar un lloc misteriós i ple de perills, és l'anomenada terra fosca. El protagonista no es pot imaginar que aquest lloc és l'únic on podran anar per fugir d'un incendi terrible.

Giono, J.

L'home que plantava arbres. Barcelona: Viena, 2008.

A partir de 12 anys. En una comarca erma i deshabitada de la Provença, un pastor solitari planta milers d'arbres. Aquesta és la història d'Elzéard Bouffier, un home de muntanya que, sense que ningú en sàpiga res, decideix transformar el paisatge que l'envolta.

Johanson, S. M.

La màgia del compost. Madrid: Everest, 2011.

A partir de 3 anys. Conte adaptat de la sèrie animada 'Caillou'. L'àvia del conegut protagonista li ensenya un truc de màgia: transformar restes de menjar en aliment per a plantes!

Lasanta, G.; Domínguez, S.

El árbol de Miguel y otros cuentos [en línia]. Madrid:

Bosques sin fronteras, SDL Ediciones, 2012 [Consulta: 21-03-2014]. Disponible a:

http://www.magrama.gob.es/es/desarrollo-rural/publicaciones/publicaciones-de-desarrollo-rural/ARBOLDEMIGUEL_tcm7-200531.pdf.

Martí i Bertran, P.

La tortuga d'en Hans. 6a ed.

Barcelona: Barcanova, 2008.

A partir de 8 anys. Història per tractar la tinença responsable d'animals de companyia. En recomanem altres títols del mateix autor: *Les Tortuques de l'avia* (2009), *El grill d'en Quim* (2006) i *L'avi ocellaire* (2006).

Rutes per Barcelona: espais verds.

Barcelona: Ajuntament de Barcelona, La Galera, 2010.
Inclou: espais per a dibuixos, notes i records, tests, passatemps, endevinalles, enigmes per a resoldre.

Vallès. J. Ma.

La meva primera guia sobre l'hort urbà.

Barcelona: La Galera, 2009.

A partir de 9 anys. Guia per aprendre a conrear tota mena d'hortalisses en recipients petits en una terrassa, un pati o un balcó. Inclou consells, calendaris de cultiu, trucs per a combatre plagues i malalties, i fitxes d'hortalisses per a totes les èpoques de l'any.

>> Materials didàctics

10 qüestions per entendre els boscos [en línia]: **activitat didàctica.**

Barcelona: Unescocat, 2011 [Consulta: 10-03-2014].

Disponible a:

http://www.unescocat.org/fitxer/3402/Unescocat_Boscos_Activitat03_Professor.pdf.

Secundària. Els objectius de l'activitat són: oferir una visió de la situació dels boscos del món, tractar 10 conceptes relacionats amb el bosc, i introduir conceptes com la desforestació, la biodiversitat, la salut dels boscos i els treballs i ocupacions relacionats.

Agents per la biodiversitat [en línia].

Barcelona: Acció Natura, Generalitat de Catalunya.

Departament de Territori i Sostenibilitat, 2013 [Consulta: 24-03-2014]. Disponible a:

<http://www.agentsperlabiodiversitat.cat>.

Primària i secundària. Recurs educatiu virtual per combatre activament la pèrdua accelerada de Biodiversitat a Catalunya i a la resta del món.

Els altres veïns: biodiversitat urbana: materials didàctics per primer i segon cycle d'ESO. J. Sargatal (dir.).

Barcelona: Fundació Territori i Paisatge, 2007. 2 vol.

Secundària. Material didàctic format per unitats temàtiques, manual del professor, itineraris urbans de natura i retall de natura, propostes de tallers, làmines d'identificació visual i localització d'espècies, murals i cromos adhesius.

A taula! [en línia]: **manual per a la introducció d'aliments ecològics i de proximitat a les escoles.**

Barcelona: Generalitat de Catalunya. Direcció General d'Agricultura i Ramaderia, 2010 [Consulta: 10-03-2014].

Disponible a:

http://www20.gencat.cat/docs/DAR/AL_Alimentacio/AL01_PAE/08_Publicacions_material_referencia/Fitxers_estatic_s/Manual_A_Taula.pdf.

Per a tots els cicles educatius. Publicació que té per objectiu ajudar a totes aquelles famílies, mestres i altres persones interessades en introduir els aliments ecològics i de proximitat als àpats dels centres educatius.

La caixa del Temps: canvi climàtic i ocells [objecte].

Barcelona: Nusos Activitats Científiques i Culturals SCCL, SEO/Birdlife, Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient, [2012]. 1 maleta pedagògica.

Cicle superior de primària. Maleta que conté materials per tractar el canvi climàtic a través de l'estudi de la fenologia de la flora i la fauna, específicament plantes i ocells.

L'objectiu és capacitar els alumnes perquè aportin dades sobre la migració de les aus a través de plataformes i xarxes socials com [springalive](#) o [aves y clima](#) a la comunitat científica i aquesta pugui analitzar i evidenciar com està afectant aquest canvi climàtic a la flora i la fauna.

Capdevila, L., Weissman, H.

Apropa't als parcs! [en línia]: **guia informativa i proposta d'activitats per implicar-te als espais verds de la ciutat.**

Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Àrea de Medi Ambient. Departament d'Educació Ambiental, 2011

[Consulta: 18-03-2014]. Disponible a:

http://cbab.bcn.cat/uhtbin/cgiirsi/x/0/0/57/520/10400?u_ser_id=CATALA.

Infantil, primària i secundària. Número 2 de la col·lecció *Guies de l'Agenda 21 Escolar*. **Apropa't als parcs** és un programa que estimula el naixement d'un projecte en un parc concret de l'àmbit proper al centre educatiu. Aquests material didàctic inclou una informació de base sobre el context, una descripció de la metodologia proposada amb un recull d'activitats per desenvolupar i adaptar a cada tipologia de centre, així com un llistat de recursos i bibliografia on poder ampliar la informació.

De l'hort a casa [objecte].

Barcelona: Associació Vida Sana, Generalitat de Catalunya, Obra Social de la Fundació La Caixa, 2009. 1 maleta pedagògica.

Primària i secundària. Maleta pedagògica molt completa que inclou: llibres de coneixement sobre agricultura ecològica, l'hort escolar i espècies més comunes d'horta a Catalunya; jocs; materials d'experimentació; un cd-rom amb propostes didàctiques; un pòster i propostes d'activitats. Es pot consultar la [Guia per al professorat](#).

Ecoauditoria de la biodiversitat.

T. Franquesa (dir.). Barcelona: l'Ajuntament, 2003.

Secundària. Eina per avaluar i millorar l'entorn ambiental dels centres educatius. Aquest material forma part de l'obra *Guia per fer l'ecoauditoria del centre educatiu*, que consta de cinc volums (aigua, energia, mobilitat, materials i residus i **biodiversitat**); una guia d'orientacions per al professorat i un cd-rom amb els fulls de registre i altres documents de treball.

Exposició itinerant 'Collserola, tast de biodiversitat'

Aproximació a la varietat d'organismes vius i a l'entramat de relacions dels sistemes naturals d'aquest Parc Natural a partir d'una selecció d'imatges suggerents de la flora i la fauna. Informació i préstec a través del **CDRE**, centre de documentació i recursos educatius del Consorci del Parc de Collserola.

Hàbitat: guia d'activitats per a l'educació ambiental [en línia].

T. Franquesa (dir.). Revisió i actualització 2011: Marta Vilar. Barcelona: Obra Social La Caixa, XECS, Ajuntament de Barcelona, Generalitat de Catalunya, 2011 [Consulta: 24-02-2014]. Disponible a: <http://www.xesc.cat/habitat/>. Infants des de 4 anys, joves i adults. Versió en línia de la guia Hàbitat, actualitzada i ampliada amb el suport de la Xarxa d'Escoles per la Sostenibilitat de Catalunya (XESC). Permet cercar activitats, compartir experiències i opinions. Conté nombroses activitats centrades o relacionades amb la biodiversitat.

Medi Natural. Generalitat de Catalunya. En **Medi Ambient i Sostenibilitat** [en línia].

Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i Sostenibilitat, [2013] [Consulta: 17-03-2014]. Disponible a:

<http://www20.gencat.cat/portal/site/mediambient/menuitem.em464dd7d28bf30af3e9cac3bb0c0e1a0/?vgnnextoid=d0c0ae520d597210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=d0c0ae520d597210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>.

Infantil, primària i secundària. Apartat de recursos educatius sobre **medi natural** del web del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya. Recull tota una sèrie de recursos educatius (pòsters, jocs, guies, contes, documentals, etc.) que tenen la finalitat de fomentar els valors de la biodiversitat i la implicació activa en la protecció i la millora de la natura. En recomanem també l'apartat d'**Hort i jardí escolar**.

Un passeig didàctic pels boscos primaris

Barcelona : Abacus Cooperativa, 2007.

Primària, secundària i batxillerat. Guia didàctica publicada en el marc del projecte "Escoles amigues dels Boscos" de Greenpeace amb l'objectiu de conèixer i cuidar els boscos primaris.

Què són els aliments ecològics? [en línia].

Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural, [2012?] [Consulta: 10-03-2014]. Disponible a:

<http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR/menuitem.f3acd993cfb402edc9877a10b0c0e1a0/?vgnnextoid=5c65a23b53abe210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=5c65a23b53abe210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>.

Primària. **Exposició itinerant** que explica què és la producció ecològica d'aliments d'una manera atractiva i didàctica. Està formada per 6 plafons explicatius, una tauler de joc i un llibre de receptes. Es poden descarregar en format PDF els sis plafons per a usos no lucratiu.

>> Audiovisuals i material multimèdia

Contaminació sense fronteres [Enregistrament vídeo].

Barcelona: BCN Multimedia, 2007. 1 DVD: 65 min. Sèrie de dibuixos animats adreçats a nens i nenes d'entre 3 i 6 anys. Dels tretze capítols que conté set tracten temes relacionats amb la biodiversitat, com per exemple, la descomposició de la matèria orgànica, la protecció dels ecosistemes, l'evolució del paisatge, la fotosíntesi i les cadenes alimentàries, la fragilitat del món marí,... entre d'altres.

The cove [Enregistrament vídeo].

Barcelona : A Contracorriente Films, 2010. 1 DVD: 138 min. Secundària i batxillerat. Documental que mostra la terrible matança de milers de dofins en un Parc Nacional de Taiji, Wakayama (Japó). Es recalca que la quantitat de dofins matats supera el nombre de balenes caçades a l'Antàrtida.

Dersu Uzala [Enregistrament vídeo]: **el cazador**.

Valladolid: Divisa Home Video, 2009. 1 DVD: 144 min. Secundària i batxillerat. A través dels dos protagonistes, el capità Vladimir Arseniev i el caçador nòmada Dersu Usala, fan endinsar-se en un món de respecte cap a la natura i a conèixer en plena harmonia amb ella.

Edu3.cat [en línia].

Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya. Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, 2013 [Consulta: 25-02-2014]. Disponible a: www.edu3.cat.

Per a tots els cicles. Portal educatiu que recull recursos audiovisuals sobre qualsevol temàtica (ex: biodiversitat, hàbitats, etc.). Posa a l'abast de tota la comunitat el material de producció audiovisual de Televisió de Catalunya, SA, de Catalunya Ràdio i del Departament d'Educació que pugui servir de suport a les tasques d'ensenyament, així com a l'aprenentatge de les diverses matèries que integren el currículum escolar dels alumnes.

El jardín viviente [Enregistrament vídeo].

Valladolid: Divisa Home Vídeo, 2003. 4 DVD: 390 min. Per a tots els públics. Sèrie documental que ha comptat amb l'assessorament de biòlegs per a la seva realització centrada en il·lustrar la vida animal en un espai tant proper com és un jardí. A través de dotze capítols revela la vida d'un centenar d'animalons, especialment, insectes i altres invertebrats, però també d'ocells, amfibis, rèptils i petits mamífers.

Planeta agua [Enregistrament vídeo]: **descubra los secretos del océano, su origen, su biodiversidad y su influencia en el clima de la Tierra**.

Barcelona : RBA : Track Media, 2008. 1 DVD: 50 min. Primària, secundària i batxillerat. Documental de National

Geographic per descobrir el món marí, per veure com els oceans generen fenòmens meteorològics devastadors i per entreveure el futur dels mars.

Quèquicom [en línia].

Barcelona: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, 2014 [Consulta: 26-02-2014]. Disponible a:

<http://blogs.tv3.cat/quequicom>.

Primària, ESO i batxillerat. Espai web del programa *Quèquicom* que emet TV3. El programa té la voluntat de dotar els espectadors dels coneixements bàsics per entendre la natura i els aspectes científicotècnics d'aquesta societat i, alhora, per facilitar la comunicació dels científics amb els ciutadans. Alguns relacionats amb la biodiversitat són el programa núm. 169 titulat '[Agricultura ecològica](#)', el número 205 '[Incendis forestals, adaptar-s'hi o morir](#)', el número 207 titulat '[Tòfones: el secret del bosc](#)' i el núm. 222 titulat '[La gamba: un cas de pesca sostenible](#)'.

La tierra desde el cielo [Enregistrament vídeo].

Barcelona: Tribanda Pictures, 2009. 4 DVD: 391 min.

Per a tots els públics. Sèrie creada i presentada pel conegut i prestigiós fotògraf Yann Arthus-Bertrand oferint una meravellosa perspectiva de la natura vista des de l'aire.

>> Webs

[Barcelona + Sostenible](#)

El [Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2012-2022](#) és un projecte compartit i un marc de referència per a totes les organitzacions ciutadanes de Barcelona que vulguin contribuir a la millora de la sostenibilitat. A la web de Barcelona + Sostenible podeu consultar totes les entitats i empreses que formen part d'aquesta xarxa i les seves actuacions i bones pràctiques en matèria de **biodiversitat**, i també en aigua, energia, residus mobilitat, espai públic, cohesió social, participació, innovació, etc.

[Catàleg d'Arbres d'Interès Local de Barcelona](#)

Recull el llistat, identificació i localització dels exemplars d'arbres, palmeres i arbustos més valuosos que hi ha als carrers i als jardins particulars de la ciutat de Barcelona.

[Cercador d'arbrat viari a Barcelona](#)

Eina dirigida a la ciutadania, professionals i tècnics interessats en el coneixement i una millor gestió dels arbres de Barcelona com a patrimoni públic i privat.

<http://amicsarbres.blogspot.com/2005/10/versos-i-canons-darbres.html>

Bloc "Amics arbres, arbres amics". Recull versos, poesies i cançons dedicades als arbres, les arbredes, els boscos i la muntanya. Es presenta un índex amb els títols i els autors de cada obra amb el seu corresponent vincle per accedir al text complet.

<http://terms.biodiversitya-z.org/>

Glossari que proporciona definicions de termes i sigles relacionades amb la biodiversitat comptant amb la referència de la font principal i aportant definicions acceptades internacionalment. Aquest portal ha estat creat en el marc del PNUMA (Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient).

<http://w110.bcn.cat/portal/site/LaFabricaDelSol>

Portal de **La Fàbrica del Sol**, equipament municipal d'educació ambiental que integra una sèrie de serveis dirigits a la ciutadania en matèria d'energies renovables, medi ambient urbà i sostenibilitat. En destaquem el recurs [Uns veïns ben vius](#) que s'ofereix en préstec, així com rutes ('[L'art de visitar un jardí](#)' i '[Agricultura urbana](#)') i tallers ('[Uns veïns ben vius](#)') per a grups relacionats amb la biodiversitat.

<http://w110.bcn.cat/portal/site/MediAmbient>

Web de l'Ajuntament de Barcelona on hi són presents els principals vectors ambientals de la ciutat entre els quals en destaquem el d'[Espais verds i biodiversitat](#). Es recull informació sobre els espais verds i la biodiversitat present a la ciutat (gestió, plans estratègics, descripció d'espais, identificació d'espècies animals i vegetals, indicadors, informació al ciutadà d'actuacions de tractaments fitosanitaris, legislació, estudis, etc.). En destaquem el projecte [Atles dels ocells nidificants de Barcelona](#) que ha estat impulsat per l'Ajuntament de Barcelona i desenvolupat per l'Institut Català d'Ornitologia i la Universitat de Barcelona.

<http://w110.bcn.cat/portal/site/MuseuDeCiencies>

Web del Museu de Ciències Naturals de Barcelona. Es troba informació de les exposicions que ofereixen (permanents, itinerants i temporals), de les col·leccions presents al museu i dels estudis i línies de recerca que duen a terme els investigadors. Dóna accés a publicacions científiques, a consultar la seva oferta educativa així com accedir al fons i els serveis del centre de documentació; us recomanem consultar l'apartat de [recursos digitals](#).

www.ambientech.org

El programa ambientech és un portal educatiu que pretén difondre i facilitar l'aprenentatge de les ciències, la tecnologia i el medi ambient a alumnes d'ESO, batxillerat i cicles formatius. Recomanem les unitats didàctiques gratuïtes i d'accés obert '[La fotosíntesis](#)' i '[El bosque sostenible](#)'.

www.bcn.cat/agenda21/horts/

Mapa que sorgeix de la iniciativa d'un grup de treball, format per signants de l'Agenda 21 i diverses persones animades a fer un projecte conjunt, i pretén integrar les experiències d'horts que hi ha a la ciutat i connectar aquests espais d'intercanvi, d'aprenentatge, de transformació i comestibles.

www.biodiversidadvirtual.org

Plataforma ciutadana que recopila dades en línia de la biodiversitat a través de la fotografia digital georeferenciada. Amb més d'un milió de fotografies i vídeos d'espècies catalogades i identificades individualment es pot accedir a una completíssima guia visual (taxofoto) i audiovisual (Videotaxo).

www.cbd.int

Espai del Conveni sobre la Diversitat Biològica que té com a objectius principals la conservació de la diversitat biològica, la utilització sostenible dels components de la diversitat biològica i la participació justa i equitativa dels beneficis que es deriven de la utilització dels recursos genètics.

www.creaf.uab.es

Web del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals que té com a objectiu generar nous coneixements i eines en l'àmbit de l'ecologia terrestre, especialment la forestal, per millorar la planificació i gestió del medi natural, rural i urbà.

www.gencat.cat/medinatural

Espai web molt complet sobre **medi natural** del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat de Catalunya. Recull informació dels espais naturals protegits de Catalunya i dels agents rurals que els custodien, de la gestió forestal i la prevenció d'incendis, de la caça i pesca continental i de la xarxa de camins ramaders existents. En destaquem l'apartat que recull informació sobre la fauna, flora i animals de companyia i el dedicat a les zones humides com a ecosistemes diversos i rics biològicament. Per accés a dades referents a la biodiversitat de Catalunya cal consultar l'apartat de [Sistemes d'informació](#).

www.iucn.org

Web de la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura, organització internacional dedicada a la conservació dels recursos naturals present en 160 països d'arreu del món. Hi formen part més de 1200 organitzacions, tant governs com organitzacions no governamentals, i uns 11000 científics i experts voluntaris. Recull informació de les línies de treball i projectes que desenvolupen, estudis que realitzen, publicacions, bases de dades i eines per a la conservació de la natura, etc.

www.magrama.gob.es/es/biodiversidad

Web del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient dedicada a la biodiversitat. En destaquen la secció d'espècies exòtiques invasores - amb accés al catàleg espanyol d'aquestes espècies - i la secció d'inventaris sobre natura entre els quals es troba l'inventari espanyol del patrimoni natural i la biodiversitat, l'inventari forestal nacional, l'inventari de coneixements tradicionals, etc.

www.parcnaturalcollserola.cat

Web del Parc de Collserola. Permet conèixer el medi natural del Parc i tots els elements del seu patrimoni històric i arquitectònic. Ofereix informació dels itineraris, activitats i serveis del Parc.

>> Activitats i visites

Ajuntament de Barcelona. Medi Ambient i Serveis Urbans **Programa Com funciona Barcelona?**

Inf.: tel. 93 326 22 23

Inscripcions: www.bcn.cat/educacio/pae

Correu electrònic: comfuncionabarcelona@bcn.cat

Educació especial, infantil, primària, secundària obligatòria i postobligatòria.

Dins el programa 'Com funciona Barcelona?' s'ofereix una àmplia oferta d'activitats i visites a diversos parcs, jardins i horts urbans de la ciutat de Barcelona. En les visites als horts urbans de Can Cadena i Can Mestres també es poden visitar els animals de la granja.

L'Aquàrium de Barcelona

Inf. i inscripcions: tel. 93 221 74 74 fax: 93 221 28 52

Correu electrònic: reserva@aquariumbcn.com

Infantil, primària, secundària obligatòria i postobligatòria.

Ofereixen visites guiades, tallers, exposicions i representacions interactives, jocs, contes... per observar, descobrir i experimentar el món marí, i sensibilitzar sobre la conservació del medi.

Àrea Metropolitana de Barcelona

Programa Compartim un futur

Inf. i inscripcions: tel. 93 238 93 51

Correu electrònic: reserves.pmes@amb.cat

Cicle mitjà i superior de primària, educació secundària obligatòria i postobligatòria.

Activitats i visites als parcs de Torreblanca i de Can Solei i de Ca l'Arnús - de fora de Barcelona - per conèixer la seva vegetació singular. Visita a la vinya del parc de la Font Santa i al Parc del Litoral i desembocadura del riu Besòs.

Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola

Per a totes les etapes educatives (educació especial, infantil, primària, ESO i universitaris).

- [Centre d'Informació](#)

Inf. i inscripcions: 93 280 35 52

Correu electrònic: ci@parccollserola.net

- [Can Coll. Centre d'Educació Ambiental](#)

Inf. i inscripcions: 93 692 03 96

Correu electrònic: secretariacancoll@collserola.cat

[El curs al Parc](#) és el conjunt de propostes educatives i serveis a l'abast del món educatiu. Es realitzen a Can Coll i al Centre d'Informació del Parc. Són 35 propostes diferents pensades per establir un primer contacte amb la realitat de Collserola, per aproximar-se i conèixer els elements i/o relacions que s'estableixen, així com per implicar-se i aprofundir en el funcionament i la gestió del Parc. També activitats de l'[Agenda del Parc](#), amb propostes pel públic en general i per a grups organitzats, i el programa de [Voluntariat](#) amb entitats, són propostes amb la biodiversitat com a protagonista.

ConSORCI El Far

Inf. i inscripcions: tel. 93 224 19 54 fax: 93 221 41 50
Correu electrònic: reserves.educatiu@consorcielfar.org
Educació infantil, primària, secundària obligatòria i postobligatòria.
Ofereixen tallers, contes, sortides en vaixell i visites guiades (ex.: al moll de Pescadors, la Llotja de Barcelona, a l'Aquàrium...) per conèixer i respectar el medi marí.

CosmoCaixa Barcelona

Inf.: tel. 93 212 60 50 fax. 93 253 74 62
Inscripcions: www.bcn.cat/educacio/pae
Correu electrònic: rcosmoaixa@magmacultura.com
Educació especial, infantil, primària, secundària obligatòria i postobligatòria.
Disposen d'exposicions itinerants i permanents. Ofereixen tallers, teatre científic i itineraris per a descobrir, identificar, conèixer i entendre les funcions d'alguns ecosistemes i el comportament de les espècies que hi habiten.

CRAM (Fundació per a la Conservació i Recuperació d'Animals Marins)

Inf. i inscripcions: tel. 93 101 01 70 fax: 93 752 57 10
Correu electrònic: reserves@aulacram.com
Educació infantil, primària, secundària obligatòria i postobligatòria.
Visites i tallers per descobrir la vida existent al medi marí i quines són les seves principals amenaces (la contaminació, la pesca insostenible, la pràctica del *finning* ... entre d'altres). A través de la visita guiada a les instal·lacions del CRAM els visitants coneixeran com els animals marins amenaçats que han patit alguna agressió o malaltia són rescatats, recuperats i es retornen al seu hàbitat.

Museu de Ciències Naturals de Barcelona

Inf. i inscripcions: 93 256 22 20
Correu electrònic: activomuseuciencies@bcn.cat
Educació especial, infantil, primària, secundària obligatòria i postobligatòria, i universitat.
La base de les activitats educatives és el treball directe amb els objectes de les col·leccions. S'ofereix tot un ventall d'activitats variades i programacions especials a través de la Setmana de l'Evolució, la Setmana de la Diversitat, etc.

Parc de Montjuïc

Inf. i inscripcions: 93 848 40 45
Correu electrònic: rosa@endoina.com
Educació infantil, primària, secundària obligatòria i postobligatòria.
Per a infantil ofereixen un taller de coneixement de l'entorn natural. Per a primària ofereixen tallers, jocs de descoberta, itineraris i activitats d'identificació d'alguns riscos ambientals. I per a secundària ofereixen realitzar un crèdit de síntesi i itineraris.

Parc Zoològic de Barcelona

Inf. i inscripcions: 902 45 75 45
Correu electrònic: escolazoo@bsmsa.cat
Per a totes les etapes educatives (educació infantil, primària, secundària obligatòria i postobligatòria, universitaris).
S'ofereixen tota una sèrie de tallers, cursos i visites guiades per a la introducció, el coneixement i/o l'estudi en profunditat de la biologia de les espècies animals. Es fomenta la defensa del medi ambient i el respecte envers els animals a través d'un millor coneixement.

>> Exemples de com posar-s'hi

Escoles + Sostenibles

Programa que ajuda als centres educatius de Barcelona a imaginar i construir un món millor, aprenent i actuant en xarxa per transformar l'escola i la ciutat. Durant el curs 2014-2015 hi participen en el programa 341 centres educatius. La guia [En el camí de l'escola sostenible](#) explica en què consisteix i dóna orientacions per al seu desenvolupament. Al Servei de Documentació d'Educació Ambiental es poden consultar les memòries dels centres que han dut a terme projectes sobre la biodiversitat (ex.: horts escolars, jardí de papallones, caixes niu, etc.). En destaquem els apartats '[Compostem i aprenem](#)' i [biodiversitat](#) del seu web així com el [Mapa d'hortos dels centres educatius](#) de Barcelona. Un dels programes que es desenvolupen a través de l'Agenda 21 Escolar és l'anomenat [Apropa't als Parcs](#) a través del qual es proposa utilitzar un parc proper al centre escolar com un espai educatiu, partint de la base que, per fer un ús responsable de l'espai, cal entendre'l, viure'l, gaudir-ne i, si és possible, fer-hi accions que el millorin.

ARC – Aplicació de Recursos al Currículum

Espai al servei dels mestres i del professorat per compartir propostes docents de qualitat associades a les competències bàsiques i al currículum.

Bioblitz Barcelona

Projecte de biodiversitat, participació ciutadana i ciència. És un esdeveniment de descoberta de la natura i on durant un període de 24 hores, científics que estudien grups específics de flora i fauna identifiquen tots els organismes que es troben i són ajudats per voluntaris.

ESenRED – Escuelas Sostenibles en Red

Xarxa estatal de xarxes de programes de centres educatius cap a la sostenibilitat impulsades per administracions públiques. Una xarxa per integrar esforços, recursos i plans compartits que ajudin a consolidar projectes i intercanviar experiències, fomentant sinèrgies i portant a terme projectes en comú així com per a mantenir relacions amb altres xarxes nacionals i internacionals.

[Itineraris autoguiats als espais verds de Barcelona](#)

L'Ajuntament de Barcelona convida la ciutadania a participar en itineraris que incorporen l'ús de les TIC. L'objectiu central dels itineraris és donar a conèixer els espais verds de la ciutat per tal que tothom en gaudeixi i els estimi com a part del territori. Els itineraris autoguiats ofereixen sistemes d'informació que posen a l'abast dels usuaris la documentació informativa, didàctica i interactiva necessària per dur-los a terme. Aquesta documentació és accessible des de l'ordinador i des de smartphones.

[Projecte Orenetes](#)

Programa de seguiment d'ocells obert a la participació de qualsevol persona o col·lectiu i centrat en l'estudi dels nius d'oreneta cuablanca dels pobles i ciutats de Catalunya.

[La Xarxa d'Horts Urbans de Barcelona](#)

La xarxa d'Horts Urbans de Barcelona, impulsada per Medi Ambient i Serveis Urbans de l'Ajuntament de Barcelona, és un programa de participació adreçat a les persones més grans de 65 anys, amb l'objectiu d'incorporar-los a activitats de millora ambiental a través del conreu d'hortalisses seguint els principis de l'agricultura biològica.

[XESC](#)

Xarxa d'Escoles per a la Sostenibilitat de Catalunya (XESC), formada per la xarxa d'escoles verdes i xarxes locals que promouen programes d'educació per a la sostenibilitat adreçats als centres educatius de Catalunya. Es pot definir la XESC com una xarxa de xarxes de centres educatius que desenvolupen programes d'educació per a la sostenibilitat.

>> Altres adreces d'interès

Centre de Formació del Laberint

Equipament especialitzat en jardineria i paisatgisme, i ofereix formació adreçada a la ciutadania, a professionals i a tècnics. Per als **afccionats**, el centre ofereix un ampli ventall de cursos de temàtica, durada i format diferents, que donen resposta a les expectatives de tothom qui vol iniciar o ampliar els coneixements teòrics i pràctics amb criteris de sostenibilitat en jardineria, jardins i paisatge. Per a la millora dels coneixements i les habilitats dels **gestors, els tècnics i els professionals** dels espais verds i el paisatge en l'àmbit urbà el Centre organitza cursos monogràfics especialitzats de diferents nivells, xerrades i jornades tècniques.

Paradís perdut – cicle cinema i jardí

De març a desembre de 2014 la [Filmoteca de Catalunya](#) i la Masia del Jardí Botànic programen un cicle de cinema sota el títol 'Paradís perdut. Cicle cinema i jardí'. Pretén gaudir d'una sèrie de mirades des de diferents perspectives: el jardí com a creació artística, metàfora, sàtira, escenari, espai de reivindicació política, social o individual, d'estat moral o de conflicte.

[Programa del cicle](#)

Els materials i recursos seleccionats es troben al Servei de Documentació d'Educació Ambiental

Es poden consultar i demanar en préstec

sdea SERVEI DE DOCUMENTACIÓ
D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

Nil Fabra, 20 baixos
Tel. 93 256 25 92

Correu electrònic: documentacioambiental@bcn.cat
www.bcn.cat/bcnsostenible

